

STOWARZYSZENIE POLSKICH KOMBATANTÓW I ICH RODZIN WE FRANCJI – SAMOPOMOC POLSKA

DOM KOMBATANTA IM. GEN. BRONI WŁADYSŁAWA ANDERSA

20 rue Legendre 75017 PARIS, Tel.: +33 1 47 63 10 92

PLACÓWKA TOULOUSE

88 impasse Hameau de Gensac – 32220 MONTPEZAT

Tel.: +33 5 62 62 06 00

N/Ref : 05/2025/PL

Septfonds, 08/06/2025

UPAMIĘTNIEŃ 8 MAJA 2025 R. – SEPTFONDS –

Hiszpańscy uchodźcy

Polscy lotnicy i oficerowie

Deportowani Żydzi

Delegacja polska

Septfonds to jedyna gmina we Francji, w której internowano pięć społeczności:
Hiszpanów, Polaków, Belgów, Żydów i Francuzów.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Obecność polskich stowarzyszeń w obchodach rocznicowych w Septfonds sięga 1995 roku, kiedy to uczestniczyły w nich:

- od 1995 roku Stowarzyszenie Kombatantów Polskich i ich Rodzin – Samopomoc Polska (SPK France), reprezentowane przez ówczesnego prezesa Jerzego Ursyna-Niemcewicza,
- od 1999 r. Federacja Polskich Obrońców Ojczyzny we Francji (FPOO), z jej przedstawicielem Damianem Polkotyckim,
- od 1999 r. Stowarzyszenie Muzeum Armii Polskiej we Francji (AMAPF), reprezentowane przez swojego ówczesnego prezesa Damiana Polkotyckiego,
- oraz od 2018 r. Stowarzyszenie Kombatantów Polskich i ich Rodzin – Ognisko w Tuluzie (SPK Toulouse), reprezentowane przez swoich przedstawicieli Nicole Taillade i Damiana Polkotyckiego,

W tym roku cztery polskie stowarzyszenia wzięły udział w złożeniu wieńców w każdym z miejsc pamięci:

- Federacja Polskich Obrońców Ojczyzny we Francji (FPOO), reprezentowana przez swojego prezesa Damiana Polkotyckiego,
- Stowarzyszenie Kombatantów Polskich i ich Rodzin – Ognisko w Tuluzie, reprezentowane przez swojego przedstawiciela Jagodę Polkotycką, wraz ze sztandarowym Gaetan Degennes, sztandar pożyczony przez Stowarzyszenie Muzeum Armii Polskiej we Francji (AMAPF)
- Polonia 82, reprezentowana przez swoją przewodniczącą Renatę Larnaudie,
- delegacja z Cagnac-les-Mines, reprezentowana przez Jean-Pierre Przybylskiego.

Obecne były następujące władze francuskie:

- Brigitte Barèges, posłanka z Tarn i Garonne,
- Nadine Sinopoli, burmistrz Septfonds i radna departamentu Tarn i Garonne,
- Charles Desarmes, prezes Stowarzyszenia Kombatantów w gminie,
- delegacja 3. Pułku Piechoty Morskiej (3e RPIMa) z Carcassonne, stacjonującego w Camps de Caylus.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

POLSKA KAPLICZKA

Oddano hołd 21 polskim oficerom internowanym w obozie Septfonds w okresie od kwietnia do lipca 1941 r., którzy pozostawili wiadomość w butelce zakopanej w ziemi w pobliżu zbudowanej przez nich kapliczki ku czci Matki Bożej Częstochowskiej, prosząc o upamiętnienie polskiej Konstytucji 3 Maja 1791 r.

Przed nimi, od marca do czerwca 1940 r., przebywało tam 800 polskich lotników, którzy przybyli z Polski przez Rumunię po najeździe Niemiec nazistowskich i Rosji sowieckiej na Polskę w 1939 r. Zostali oni wcześniej zgromadzeni w obozie Caylus, 20 km od obozu Juges-Septfonds. Wielu z nich wyruszyło do bazy w Lyon-Bron, aby walczyć u boku francuskich lotników. Następnie zostali internowani w Idron (niedaleko Pau-Lourdes), po tym jak zostali zatrzymani przez policję Vichy, gdy chcieli wsiąść na statek w Saint-Jean-de-Luz płynący do Wielkiej Brytanii.

Kapliczki poświęcone Matce Bożej Częstochowskiej, podobnie jak w Septfonds, zostały również wzniesione w Caylus i Idron.

Przemówienie Damiana Polkotyckiego – prezesa Federacji Stowarzyszeń Kombatantów, Oporu i Inwalidów Wojennych Polskich we Francji (FPOO):

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

//

*Pani Posłanko,
Pani Burmistrz,
Panie i Panowie przewodniczący i przedstawiciele stowarzyszeń i społeczności
żydowskiej, hiszpańskiej, francuskiej i polskiej,
Panie i Panowie, w waszych rangach, tytułach, funkcjach i charakterach,
Panowie sztandarowi,
Panie i Panowie,*

*Na wstępie pragnę podziękować Zarządowi Septfonds oraz Pani Burmistrz Nadine
SINOPOLI za spełnienie życzenia 21 polskich oficerów internowanych w obozie
Septfonds w lipcu 1941 roku, którzy dali świadectwo zaangażowania i poświęcenia
polskich żołnierzy podczas II wojny światowej.*

*Obóz Septfonds był miejscem przejściowym internowania społeczności hiszpańskiej,
polskiej i żydowskiej.*

*Oczywiście trudno jest porównać los 21 polskich oficerów z losem hiszpańskich
internowanych i deportowanych Żydów z obozu Septfonds do Drancy.*

*Jednak Polska również poniosła ogromne straty podczas II Wojny Światowej, zarówno na
polach bitew, jak i wśród ludności cywilnej, z 3 milionami deportowanych Polaków do
niemieckich obozów koncentracyjnych i setkami tysięcy Polaków do rosyjskich gułagów.*

*Jeśli chodzi o obecność Polaków w obozach dla Żydów, niektórzy polscy oficerowie
przebywali w nich dwukrotnie.*

*W okresie od marca do czerwca 1940 r. przez obóz w Septfonds przeszło blisko 800
polskich pilotów, z których część została skierowana do ośrodka szkoleniowego w Lyon-
Bron.*

*W kwietniu 1941 r. rząd Vichy utworzył w Septfonds „specjalne centrum dla oficerów
byłych sił zbrojnych państw sprzymierzonych, którzy próbowali potajemnie opuścić
Francję”: w lipcu 1941 r. wysłano tam aresztowanych i osądzonych żołnierzy belgijskich
i polskich, w tym 21 polskich oficerów, którzy zbudowali kaplicę wotywną.*

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

W testamencie zapisali pragnienie, aby co roku, 3 maja 1791 r., w dniu uchwalenia Konstytucji Polskiej, drugiej na świecie po Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki z 17 września 1787 r. i pierwszej w Europie, a cztery miesiące później trzeciej, francuskiej z 3 września 1791 r., przed tym pomnikiem oddawać cześć pamięci ofiar. To właśnie treść i duch tej konstytucji z 3 maja 1791 r. ukształtował wytrwałość polskich bojowników przez 234 lata.

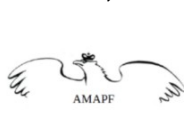
Konstytucja z 3 maja 1791 r. niestety oznaczała koniec Polski, która została rozszarpana przez Rosję, Niemcy i Austrię w 1795 r. z tego prostego powodu, że Polska odważyła się stworzyć demokratyczne państwo, kładąc podwaliny pod europejski federalizm niezależnych krajów pośród trzech totalitarnych imperiów. Wydarzenia, które trwają od 2014 roku na Ukrainie, przypominają nam, że niedokończona historia zawsze prowadzi do przewidywalnych konfliktów.

Paradoksalnie, konsekwencje kapitulacji Niemiec 8 maja 1945 r. są w historii Polski diametralnie przeciwne do korzyści, jakie dla narodów przyniosło uchwalenie Konstytucji 3 maja 1791 r.

3 maja 1791 r. Polska znalazła się w czołówce demokratycznych mocarstw europejskich, podczas gdy 8 maja 1945 r. została zaanektowana przez Związek Radziecki i nawet porzucona przez swoich sojuszników. Niektórych oficerów i generałów polskich spotkał nawet upokarzający los pod koniec wojny.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

General Stanisław Maczek wraz z I Polską Dywizją Pancerną zatrzymał armię niemiecką w Normandii 21 sierpnia 1944 r. w kotle pod Falaise, umożliwiając II Dywizji Pancernej generała Leclerca wyzwolenie Paryża, a wraz z I Polską Dywizją Pancerną wyzwolił północną Francję, Belgię i Holandię, obóz Oberlangen, w którym przebywało 1745 kobiet z Armii Krajowej i 9 niemowląt, a następnie 5 maja 1945 r. przyjął kapitulację baz morskich i ostatnich bastionów armii niemieckiej w Wilhelmshaven w Niemczech, po czym zabroniono generałowi Maczkowi powrotu do ojczyzny został znieśliwany przez brytyjskich sojuszników, pozbawiony emerytury wojskowej, do tego stopnia, że zmuszony był podjąć pracę barmana w hotelu w Szkocji. Holandia natomiast nadała jemu i jego polskim żołnierzom honorowe obywatelstwo miasta Breda, które wyzwolili bez strat wśród ludności cywilnej, co jest świętą dewizą armii polskiej.

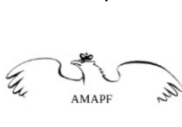
Ten sam los spotkał generała Władysława Sosabowskiego i jego spadochroniarzy, poświęconych przez aliantów w Arnhem w Holandii 26 września 1944 r. On również został znieśliwany w Anglii i zmuszony do podejmowania podrzędnych prac. Holandia jednak oddała hołd i jemu i jego spadochroniarzom, a miasto Arnhem wzniosło pomnik upamiętniający ich poświęcenie.

Kolejnym upokorzeniem było wykluczenie armii polskiej z parady zwycięstwa aliantów w Londynie, mimo że jej lotnicy chronili niebo nad Anglią podczas kampanii angielskiej i pomimo tego, że armia polska była czwartą armią aliancką pod koniec wojny.

Z tych powodów dzień 8 maja 1945 r. pozostawia w Polsce gorzki smak porażki, ponieważ pozbawiono ją wolności i niepodległości, na które musiała czekać 44 lata, aby w 1989 r. móc wreszcie mówić własnym głosem.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Myślę, że społeczności hiszpańska i żydowska również odczuwają gorycz bycia w pewnym sensie poświęconymi i opuszczonymi.

Jeśli chodzi o kapitulację Niemiec, sama Francja musiała zmusić swoich amerykańskich, angielskich i rosyjskich sojuszników, aby zasiedli przy stole negocjacyjnym jako świadkowie w Reims 7 maja i w Berlinie 8 maja, dzięki uporowi generała de Gaulle'a, generała Seveza i generała de Lattre de Tassigny.

Nie wątpię, że wiele narodów i społeczności europejskich słusznie uważa rok 1945 za koniec koszmaru, po którym przez lata trzeba było leczyć otwarte rany jednego z najkrwawszych konfliktów XX wieku.

Podsumowując, pamiętajmy, że dla Polaków to właśnie pamięć o Konstytucji 3 Maja 1791 r. dała odwagę żołnierzom, by przeciwstawić się swoim odwiecznym agresorom, Niemcom i Rosjanom, i spróbować włączyć Europę w chrześcijańską kulturę miłosierdzia.

To właśnie duch tej konstytucji z 3 maja 1791 r. nakazuje polskim obrońcom zjednoczonej Europy, aby nie zdradzili swoich przodków i działali na rzecz tego, aby Polska nadal, tak jak od ponad 1000 lat, zajmowała miejsce, które zawsze zajmowała w gronie narodów europejskich, w obronie pokoju, wolności, równości, niezależności, tolerancji i prawa do wolności słowa.

Dziękujemy za uwagę.

''

POMNIK POLEGŁYCH

Obchody 8 maja 1945 r. rozpoczęły się od oddania hołdu francuskim żołnierzom poległym za ojczyznę na placu przed ratuszem w Septfonds, w obecności pani poseł z Tarn, pani burmistrz Septfonds, przewodniczącego Stowarzyszenia Kombatantów Francuskich z Tarn oraz oddziału RIMA z Carcassonne, przebywającego w obozie Caylus, kilka kilometrów od obozu Judes.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Złożenie wieńca przez Nadine Sinopoli, burmistrz Septfonds

Złożenie wieńca przez Damiana Polkotyckiego, prezesa Federacji Polskich Obrońców Ojczyzny we Francji (FPOO)

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

OBÓZ "JUDES"

Ceremonie zaprowadziły nas do obozu "Jude".

Utworzenie obozu Septfonds-Judes miało miejsce w kontekście masowego napływu republikańskich uchodźców z Hiszpanii od stycznia 1939 r. oraz masowej ucieczki ludności żydowskiej ze wschodnich terenów Niemiec, tzw. Ostjuden, przed hitlerowskimi Niemcami.

Ponownie uruchomiono obozy uchodźców hiszpańskich.

Wraz z klęską maja i czerwca 1940 r. oraz utworzeniem rządu Vichy w lipcu, obóz w Septfonds stał się centrum demobilizacyjnym dla zagranicznych ochotników, „resztek” batalionów lekkiej piechoty afrykańskiej i Legii Cudzoziemskiej, a także dla francuskich żołnierzy uznanych za „niepożądanych”.

15 marca 1940 r. obóz w Septfonds stał się centrum demobilizacyjnym dla cudzoziemców pragnących wstąpić do „marszowych pułków ochotników zagranicznych”. Część obozu została oddana do dyspozycji armii polskiej we Francji, która wyszkoliła tam około 800 mężczyzn z lotnictwa (przeniesionych następnie do Lyon-Bron).

17 listopada 1940 r. rząd Vichy uchwalił ustawę przenoszącą odpowiedzialność za nadzór nad obozami na Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

W styczniu 1941 r. rząd Vichy przekształcił obóz przeznaczony dla 2500 osób w „specjalne centrum dla oficerów byłych sił zbrojnych państw sprzymierzonych, którzy próbowali potajemnie opuścić Francję”: aresztowani i osądzeni oficerowie armii sprzymierzonej z Belgii i Polski byli przetrzymywani w Septfonds od kwietnia do lipca 1941 r.

Następnie przetrzymywano tam zagranicznych komunistów, aresztowanych w departamencie Tarn-et-Garonne pod koniec czerwca 1941 roku.

Złożenie wieńca przez Nadine Sinopoli, burmistrz Septfonds

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Złożenie wieńca przez delegację polską

CMENTARZ HISZPAŃSKI

Składamy hołd pamięci hiszpańskich bojowników, ofiar totalitaryzmu frankistowskiego, internowanych w latach 1939-1940, z których 81 spoczywa w pobliżu.

5 marca 1939 r. do Septfonds przybył pierwszy transport. Codziennie 2000 mężczyzn powiększało szeregi internowanych. Pierwsi hiszpańscy republikanie, z powodu nieukończenia prac, zostali tymczasowo umieszczeni w obozie La Lande, a 16 marca trafili do obozu Judes, który został im przydzielony. 16 000 Hiszpanów stłoczono w czterdziestu pięciu barakach z desek pokrytych falistą blachą.

W okresie od lutego do kwietnia 1940 r. ludność hiszpańska była stopniowo ewakuowana z obozu. W zależności od umiejętności zawodowych, stanu zdrowia i zachowania uchodźcy byli rozdzielani do innych obozów na południowym zachodzie.

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

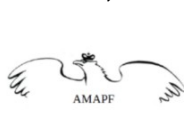

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

Złożenie wieńca przez delegację hiszpańską

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBRONCÓW OJCZYZNY

Złożenie wieńców przez prezesa FPOO i cichy marsz na cmentarzu hiszpańskim – 81 grobów

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBRONCÓW OJCZYZNY

POMNIK ŻYDOWSKI

Uroczystość kończy się hołdem złożonym społeczności żydowskiej deportowanej w 1942 roku do obozów śmierci w Niemczech, mężczyznom, kobietom i liczny dzieciom, którzy nigdy nie powrócili, ofiarom diabelskich planów opracowanych latem 1939 roku przez totalitarne reżimy nazistowski i komunistyczny.

W następstwie łapanek Żydów w departamencie 84 członków GTE z obozu wyruszyło do Auschwitz przez Drancy z dworca kolejowego w Caussade. Wielka łapanka z 26 sierpnia w departamencie doprowadziła do aresztowania 173 osób, do których dołączyli aresztowani z Réalville i Montech. W sumie w 1942 roku przez Septfonds przeszło 295 Żydów.

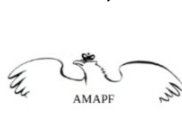
24 sierpnia 1942 roku 84 internowanych Żydów należących do 302 Kompanii Pracowników Zagranicznych zostało przewiezionych na stację kolejową w Caussade, gdzie stłoczono ich w jednym wagonie i wysłano do Auschwitz przez Drancy. 26 sierpnia 1942 r. 211 zagranicznych Żydów (mężczyzn, kobiet i dzieci) zatrzymanych przez francuską policję i żandarmerię w departamencie Tarn-et-Garonne, a 39 z nich w departamencie Lot, przewieziono ciężarówkami do ośrodka zbiorczego w Septfonds.

W nocy z 2 na 3 września 1942 r. 211 internowanych zostało przewiezionych na stację kolejową w Caussade i włączonych do dużego regionalnego transportu, który 4 września dotarł do Drancy, a pięć dni później do Auschwitz. W sumie 295 osób zostało deportowanych z obozu w Septfonds do piekła nazistowskich obozów koncentracyjnych w Niemczech.

FPOO

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY

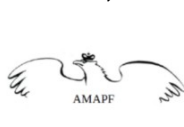

Składanie wieńców przez delegację żydowską

Składanie wieńców przez delegację polska

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILES DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBRONCÓW OJCZYZNY

Uroczystości zakończyły się wizytą w Domu Pamięci miasta Septfonds – La Mounière.

Damian Polkotycki
Prezes Federacji FPOO

Jagoda Polkotycki
Przedstawiciel Ogniska SPK-Toulouse

FEDERATION DES ASSOCIATIONS D'ANCIENS COMBATTANTS, RESISTANTS ET MUTILÉS DE GUERRE POLONAIS EN FRANCE

FEDERACJA POLSKICH OBROŃCÓW OJCZYZNY